שער הפסוקים — ספר משלי

ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה:

כבר הודעתיך כי ה' חסדים שביסוד דאימא, מתפשטים אח"כ בחג"ת נ"ה דז"א ואח"כ יוצאות הה' גבורות ויורדות אל יסוד דז"א. ומשם יוצאת לחוץ אל אחורי היסוד, ושם מקום הדעת דנוקבא, ונכנסות בדעת שבה, ומהם נעשת דעתה קלה. כנודע, ואינם מתפשטות אח"כ למטה, כדרך התפשטות החסדים בגופא דז"א, אבל נשארות מקובצות בדעת שלה. והגורם לזה הוא, שבהיותם תחלה ביסוד דז"א, היה שם יסוד דאבא כנודע, ובכח הארתו נמתקו ונתחברו יחד, ולא נפרדו אשה מאחותה, ומכח החיבור והקיבוץ הנמרץ הוא, שכשהלכו בדעת שלה, נשארו מקושרות, ולא נפרדו עוד. ונמצא כי ע"י יסוד דאבא הנקרא חכמה, יסד ארץ, שהיא המלכות:

(מזולתו) עוד ירצה, יהו"ה שהוא ז"א, הוי"ה דאלפי"ן, אשר מילויו בגימטריא י"ט. וע"י החכמה שהוא אבא הוי"ה דיודי"ן דע"ב, אשר מלואו בגימטריא מ"ו, ונתחברו י"ט ומ"ו, ומהם נתייסדה הנקבה, הנקראת ארץ, הנקראת אדנ"י, כמספר מ"ו י"ט הנזכר, כי יסוד שם אדנ"י, נעשה מן ב' מלויין האלו, של זעיר ואבא וזהו ה' בחכמה יסד ארץ. (ע"כ מזולתו):

גם דע, כי ר"ת 'יהוה 'בחכמה 'יסד 'ארץ הם כ"ג, והם כ"ג אותיות שבמילוי ההוי"ה, עד"ז, יו"ד וא"ו דל"ת, ה"ה ה"ה, וי"ו וי"ו, ה"ה ה"ה. והוי"ה זו יורשת אותה נוקבא דז"א, הנקראת ארץ, מן אבא הנקרא חכמה, להיות לה מ"ן, מבחי' שם ב"ן במלוי כנודע, ומקומה ביסוד שלה, וז"ש בחכמה יסד ארץ:

הגהה א"ש, עיין בשער הכוונות, בענין כונת הציצית, ושם ג"כ נתפרשה הוי"ה הזאת, העולה בגימטריא חו"ט. האמנם יש הפרש מכאן להתם, כי שם מילוי הו"ו הוא בא', וכאן מלוי הו"ו הוא ביו"ד וע"ש. ונלע"ד, כי התם יש טעות, וכאן ביארתי האמת כנלע"ד:

אמר שמואל, הנה היות ההוי"ה הזאת כסדר הזה, לא נתבאר וגם לא קבלתי ממורי ז"ל. האמנם מכחו הגדול ומתוך הקדמותיו נלע"ד, לתת טעם לזה, והענין הוא, כי הנה נתבאר מתוך דברי הרב ז"ל, כי הוי"ה זו היא לצורך תקון הנקבה הנקראת ארץ. והמתקן הוא ז"א, הנקרא הוי"ה, ממה שמקבל מאבא שהוא חכמה, כמש"ה ה' בחכמה יסד ארץ. ולכן צריך, שהזכרים שהם אבא ויעיר, יהיו במליי ע"ב דיודי"ן. האמנם הנקבה, אשר כל תקונה הוא בהוי"ה דב"ן דההי"ן, להיות לה מ"ן, לכן השתי ההי"ן יהיו במלוי ההי"ן דב"ן. וגם הה"א ראשונה צריכה להיות בההי"ן, להיות שגם היא אוזיפת מנהא לברתא. האמנם יש שנוי בין אבא לאמא, באבא חכמה הוא מיסד ממש לברתא כאמור, לכן היו"ד רומזת לאבא, היא יו"ד במלואה כאמור, ומספרה תס"ז, ובג' אותיות י"ד, הם ת"ע. והסוד הוא שתקרא המלכות עת, בסוד עת לעשות לה'. האמנם אימא שאוזיפת מנהא לברתא בהלואה לבד, לא נזכרה בה זולתו הה' בלבד בלי מלוי כלל כאמור. והנלע"ד כתבתי, עד יערה עלי רוח ממרום:

עוד אמר שמואל, גם היות ההוי"ה הזאת כ"ג אותיות, לרמוז עשר מכתר עד מלכות, ועשר ממלכות עד כתר, וג' מוחין דילה, והם נה"י, הרי כ"ג אותיות. וכמו כן נקרא יסוד חי העולמים, בסוד ט' מלמעלה למטה, וט' מלמטה למעלה. אי נמי עשרה דזעיר, ועשרה דמלכות, ונה"י דמוחין דיליה, הרי כ"ג כנלע"ד:

והנה ר"ת של 'יהו"ה 'בחכמה 'יסד 'ארץ, הוא כ"ג, וס"ת הם בגימטריא ק"ד, נמצא ק"ד וכ"ג הם קכ"ז, והוא סוד ריבוע אחוריים פשוטים דשם אדנ"י, כזה, א', א"ד, אד"נ, אדנ"י עם הכולל. וגם זה הוא בחי' מ"ן שלה ביסוד, וגם זה נמשך לה מאבא. וזהו בחכמה יסד ארץ, כי הארץ הנקראת אדנ"י, נתייסדה ע"י אלו השמות הנזכר, שהם מ"ן שביסוד שלה. אבל השמים שהוא ז"א, נתכונן ע"י התבונה, שהיא אימא, וזהו כונן שמים בתבונה:

ואל זה נתכונו בזוהר שאמרו אבא יסד ברתא, ובאימא יסד ברא. והענין הוא, כי הנקבה נתייסדה ע"י אבא לבד, וז"א נתקן גם ע"י אימא, והוא, כי לצורך שיזדווג עם נוקביה פב"פ, צריך בתחלה לירש ב' שמות מאימא, והם, הוי"ה דע"ב, והוי"ה במלוי זה, יו"ד ה"י וא"ו ה"א, שמספרה ד"ן, והנה ע"ב וד"ן, הם יחד קכ"ו, כמו שעולה ריבוע על שם אדנ"י, שיורשת נוקבא מאבא כנזכר. וגם הם בגימטריא כמנין כונ"ן, וזש"ה כונן שמים בתבונה. והנה כשמזדווגת הנקבה עם ז"א, צריך שימשכו אליה ג"כ שמות אלו שלה כנז"ל מן התבונה, כי בעת האצילות שלה, לא נתנו לה רק מאבא כנז"ל:

סימן ד':

קנה חכמה קנה בינה אל תשכח ואל תט מאמרי פי:

כבר הודעתיך, כי הכתר יש בו תר"ך אורות, כמספר כתר. ומעכב חציים לו, וחציים נותן לחכמה, הנקרא י"ש, שהוא מחצית הכתר. וההחכמה מעכב חציים לעצמה וחציים נותנים לאימא, באופן שנשארו קנ"ה אורות לחכמה, וקנ"ה אורות לבינה. וזש"ה, קנה חכמה קנה בינה, אך צריך שתדע, כי התחלקות סדר הזה, אינו נוהג אלא בג' ראשונות הנקראים כח"ב, אבל משם ואילך בז' תחתונות אינו כך, אמנם כל הקנ"ה אורות שבבינה, כלם מתפשטים בהם ע"י הבינה עצמה, המתפשטת בתוכם כנודע, וזש"ה, ובכל קניינך קנה בינה, כי בכל קניינך של הז' תחתונות שהם שלך כי הראשונות נעלמות, אין בהם רק הקנ"ה של הבינה. גם ירצה, במה שהודעתיך, כי בכל ספירה מהז' תחתונות, יש הוי"ה אחת, והנה ז' הויו"ת הם בגימטריא קנ"ו, ונמצא כי בכל קניינך שהם הז' תחתונות, צריך שתשתף הבינה עם הקנה הנזכר ואז יעלו קנ"ו לתשלום ז' הויו"ת הנזכר:

אמר שמואל, נלע"ד, שודאי ט"ס נפל באמרו ז' הויו"ת, כי ז' הויו"ת אינם קנ"ו, זולתי ששה הויו"ת עולים קנ"ו כמנין יוסף, וכמנין עוף, וגם מלכות אינה מן המנין כנלע"ד. (ע"כ מזולתו):

עיניך לנוכח יביטו:

הוא סוד על מה שכתוב בגמרא על רב שלא נסתכל חוץ מד' אמות. והנה אין הושטת עין רק בג' צדדין, שהם, הפנים, וב' צדדין, כי שם צריך שלא יסתכל רק בד' אמות לבד. והנה ג"פ ד' אמות, הם י"ב אמות, כנגד ג' שמות הוי"ה, שהם י"ב אותיות שבי"ג תיקוני דיקנא דא"א. והנה ג' הויו"ת, שהם ג"פ כ"ו, כמנין מזל"א. וזהו עיניך לנוכח יביטו, כי נכ"ח בגימטריא ע"ח, שהם ג' הויו"ת כנזכר. כלומר, שלא יושיט עיניו רק בג"פ ד' אמות, שהם ג' הויו"ת שעולים נכ"ח. וזהו ג"כ ויעתר יצחק לה' לנכ"ח אשתו, כי בני חיי ומזוני תליין במזלא, שהם ג' הויו"ת, וזהו לנכח אשתו, כי ההפלל על הבנים שם במזלא עילאה, כי משם הבנים. וזהו ויעתר לו ה', שהוא הוי"ה הרומזת נגד הבנים. פלס מעגל רגליך וכל דרכיך יכונו:

עיין מה שנתבאר אצלינו, במאמר ספר הזוהר פרשת פקודי, במ", ניצוצין זריק לש"ך עיבר וכו'. ושם ביארנו, ענין ש"ך ניצוצין אלו, ואיך הם למטה בסוף רגלי עולם האצילות. והנה כנגדם אמר, 'פלס 'מעל 'רגליך, ר"ת בגימטריא ש"ך. ונודע, כי הם סוד המלכים שיצאו מן הבינה, הנקראת ארץ אדום. והיא שם אהי"ה, וכשתמלאנו באלפי"ן, יהיה בגימט' קמ"ג, כמנין מעגל. והנה שם זה של אהי"ה דאלפי"ן, העולה עם הכולל קד"ם, כופה את הקליפות, שיצאו מן אלו המלכים והניצוצין. וגם אלו הקליפות נקראים חכמת כל בני קדם. ואמנם הניצוצין הנזכר, הם נתקנים ע"י זיווג או"א, אשר הם מולידים את זו"ן, הנקרא יו"ד במלואה, לפי שאות י' הוא אבא,

ואותיות המלוי ו"ד הם זו"ן, הגנוזים בו בתחלה, והוא מוליד ומוציא אותם, כשמזדווג באימא, הנעשת מחבור אותיות ו"ד, ונעשת ה' שבשם כנודע. והנה אחר שיצאו למטה זו"ן, שהם סוד ו"ד שבמלוי יו"ד שהוא אבא, אז אותם הש"ך ניצוצין מתבסמים, ולכן נרמז בר"ת 'וכל 'דרכיך 'יכונו, הוא וד"י, לרמוז, כי ע"י יו"ד הנזכר, כל דרכיך יכונו, ויתבסמו אותם הניצוצין. ודע, כי אם תחבר יו"ד זאת שביארנו עם הש"ך ניצוצין, יהיה בגימטריא ש"ם, וזהו בחי' המלכות, הנקראת שם ה', כנודע:

סימן ט':

מים גנובים ימתקו ולחם סתרים ינעם:

(מזולתו) הנה שני מינים של השפעה הם, הא' היא, כאשר העליון משפיע אל התחתון. והשנית הוא, כאשר התחתון עולה עד העליון, לקבל השפע ממנו:

הגהה אפשר דזה הוא איסור המוציא וכך מדויק התם דכתב גבי מכניס וגם זה פגם והמכנים בשבת, כמ"ש בעץ חיים שי"א פרק וכו', יעוש"ב. א' וכפי הנז"ל כאן, המוציא גדול מהמכניס:

והנה כאשר הסטרא אחרא מתגבר בעולם מפני עון הדור, יש בו שתי בחי' הנזכר. ואמנם הבחי' הב', היא מים גנובים, ר"ל גנובים, כי המים הבאים מן הנגב, והוא החסד, והם נמשכים לסטרא אחרא, ימתקו מאד להם, כאשר הוא עולה למעלה לגונבם וללוקחם. אמנם כשהעונות יותר גדולים, אז גורמין לבחי' הראשונה היותר קשה, והיא הנקראת לחם סתרים, כי אז המשפיע עצמו משפיע לסטרא אחרא למטה במקומה, ונמשך אליה בסתר ולא בפרהסיא. והנה זה ינעם להם, אבל אינו כ"כ מתוק להם, כמו שעולים למעלה. והנה כאן שהזכר בעצמו משפיע למטה לנקבה דסטרא אחרא, הזכיר השפע ההוא בלשון לחם, והבן זה. אבל למעלה שהנקבה עולה לקבל, הזכיר מים, והבן גם את זה:

ובזה יתבאר לך טעם, למה הגנב משלם תשלומי כפל והוא, אחד לפי שיצא סטרא דקדושה, והשנית, לפי שנתן כח ושפע לסטרא אחרא, ונתדבק בה, וכיון שנתדבק בה, א"כ אח"כ מוסרים לו שפחה כנענית מסטרא אחרא, כשנמכר בגניבתו, כי היא נקראת כך:

סימן י':

ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסיף עצב עמה:

הענין הוא, שבשבת שיש אל המלכות הנקרא ברכת ה', שפע מהג"ר, מתעשרת משם, ואז לא יוסיף עצב, כי אין אחיזה אל החיצונים שהם הקליפות הנקראים עצב, בה. אבל בי"ט, שאינה מושפעת אלא מן הו"ק, הנקרא ימים טובים, ששה ימי בראשית, אז יש אל הקליפה קצת אחיזה, ובזה תבין למה נקראו ימים. (ע"כ מזולתו):

סימן י"ו:

איש תהפוכות ישלח מדון ונרגן מפריד אלוף:

(מזולתו) הפסוק הזה מדבר על הקוצץ בנטיעות, ומפריד העשירית שהיא מלכות, הנקראת בשני שמות, נ"ר, ג"ן, כנודע. וזה שמפרידה מן אלוף נעוריה. גם ירמוז, כי מפריד אות ו' מן אלוף, וישאר אלף, והם סוד אלף יומין דחול, הנרמזים בהאלף לך שלמה, כנזכר בזוהר. (ע"כ מזולתו):

סימן כ"ד:

ובדעת חדרים ימלאו:

(מזולתו) הדעת הוא בחי' הלשון כנודע והנה עליו נאמר מות וחיים ביד לשון, והם החו"ג. ולכן בר"ת 'ובדעת 'חדרים 'ימלאו הוא וח"י. ובס"ת מות, לרמוז מות וחיים ביד לשון. (ע"כ מזולתו):

סימן כ"ז:

טובה תוכחת מגולה מאהבה מוסתרת:

הנה החסדים שבדעת דז"א, נקראים אהבה והם מכוסים ומסותרים תוך היסוד דאימא עד החזה דזעיר, וצריכים אל החסדים תחתונים המגולים שמשם ולמטה, שיעלו למעלה ויאירו בהם, ויגדילו אותם כנודע. אבל הגבורות המתפשטות בגופא דנוקבא, הם מגולות, כי אין שם כלי היסוד דאימא שילבישם, ולכן הם חוזרות ועולות ממטה למעלה, ומגדילות לכל גוף נוקבא דזעיר. וזהו טובה תוכחת מגולה שהם הגבורות, מן אהבה מסותרת והם החסדים כאמור:

שמן וקטרת ישמח לב וגו':

הנה ז"א בהיות לו מוחין דאבא, הנקראים שמן, על כי השמן איהו בחשאי, וכן אבא נקרא מחשבה בחשאי ואז נקרא ז"א שמים, שהוא בגימטריא שמ"ן, האמנם המוחין דזעיר מצד אימא, נקראים קטרת, כנזכר אצליבו במעשה נדב ואביהוא שהקטירו הקטרת מה עניינם, ומה ענין אלעזר ואיתמר וע"ש. והנה ב' בחי' מוחין אלו, ישמחו לב כשבאים ביחד, ולכן מלאכת שניהם יחד, כמש"ה ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה, הרי שמן וקטרת יחד ישמח לב:

שלשה המה נפלאו ממני וגו':

(מזולתו) הראשונה היא למה פני נשר שהם טמאים, והוקבעו במרכבה בספירת הת"ת, הנקרא שמים, וז"ש דרך הנשר בש'מים. והב', דרך נחש עלי צור. והא כיצד יש אחיזה אל הנחש הטמא, במלכות הנקראת צור. השלישית, דרך אניה בלב ים, והוא כי אניה היא שפחה בישא, שתדיר מיללא, בסוד תאניה ואניה, ואיך תירש גבירתה, ותכנס בלב ים' היא כנסת ישראל הנקראה ים, נמצא כי כל פליאתו היתה, איך יש מבא ודרך אל החיצונים בקדושה. (ע"כ מזולתו):

אמר שמואל, כפי זה יהיה פשט הפסוק, האומר אח"כ וארבעה לא ידעתי, כלומר הרביעית, והיא דרך גבר בעלמה. ואין לומר שיש ארבעה אחרים, שהרי לא הוזכרו, וגם מצאתי פירוש לרביעית הנזכר. מכ"י הרב ז"ל, ואכתוב אותה פה ואבארהו בקצרה, והענין הוא, כי נפלא ממנו, איך יהיה דם בתולים בעולם העליון, כי כל הדברים שנתקללו למטה, כביכול נפגמו למעלה כנגדם, ואחר שהכלה הכלולה בתולה, ואיש לא ידעה מהקליפות ח"ו, ולא עוד אלא שהזיווג אינו נעשה אלא ע"י התבסמות הדינים, וגוברים הרחמים, ומנין יגיע שם אדמימות דם, המורה דינים, אעפ"י שהוא טהור, וזו קושיא עצומה, והיא ע"ד מה שפירשתי, בדרך הנשר בשמים, ודרך אניה בלב ים, ודרך נחש עלי צור, ויש עוד דרך אחרת, ודי עתה בזה: